⚖️ דילמות – "מה היית עושה אם..."

חוברת מנחה • מהדורה למורה

יצרה: רוית ראש בן ישי

מהדורה למורה

החפיסה מציבה דילמות יומיומיות מעולמם של בני נוער – כסף שנמצא, העתקה, הדרה, בדיחה פוגענית או סוד מסוכן – ומזמינה לחשוב על ערכים, שיקולים ואחריות. מתאימה לשיעורי חינוך, לדיון בכללי הכיתה ולחיזוק ה'צופה הפעיל'.

🎯 מטרת השיעור

התלמידים יתרגלו קבלת החלטות ערכית בדילמות יומיומיות, ישקלו שיקולים שונים ויבינו מתי הצעד הנכון הוא לפנות למבוגר/ת שסומכים עליו/ה.

⏱️ מערך שיעור – 45 דקות

דקות	שלב	מה עושים
0–5	👋 פתיחה וחוקי השיח	מזכירים את חוקי השיח והזכות לומר "עובר". 'קו הדעות': המורה מקריא/ה דילמה קצרה (למשל עודף גדול מדי), והתלמידים נעמדים על קו דמיוני בין 'בטוח מחזיר/ה' ל'בטוח לא'. כמה מתנדבים מכל צד מסבירים במשפט אחד, ואפשר לזוז אחרי ששומעים.
5–10	🎬 המורה פותח/ת	המורה עונה ראשון/ה על הקלף: "מה היית עושה אם מצאת שטר של 100 שקלים במסדרון ריק, ואף אחד לא ראה?"
10–30	⭕ סבב קלפים	במעגל או בזוגות. מתחילים מהקלפים המומלצים. אחרי כל תשובה – הד קצר או מחמאה.
30–40	🧩 עיבוד במליאה	באיזו דילמה היה לכם הכי קשה להחליט? מה משך אתכם לכל כיוון? • האם שמעתם שיקול של מישהו אחר ששינה את דעתכם? • מתי לספר למבוגר/ת הוא לא 'הלשנה' אלא שמירה על מישהו? מה למדנו היום על ההבדל?
40–45	🗂️ כרטיס יציאה	כתבו: 'כשאתלבט בפעם הבאה מה נכון לעשות, אשאל את עצמי...'

☆ קלפים מומלצים להתחלה

1. מה היית עושה אם מצאת שטר של 100 שקלים במסדרון ריק, ואף אחד לא ראה?
2. חבר/ה קרוב/ה מבקש/ת להעתיק ממך במבחן חשוב. מה תעשה/י, ומה תגיד/י?
3. בקבוצת הכיתה מישהו מעלה בדיחה פוגענית על תלמיד/ה. מה היית עושה?
4. את/ה רואה שתלמיד/ה חדש/ה יושב/ת לבד בהפסקה כבר שבוע. מה היית עושה?
5. חבר/ה מספר/ת לך סוד שמסכן אותו/ה ומבקש/ת שלא תגלה/י לאף אחד. מה תעשה/י?

⚠️ נקודות רגישות

דילמות על סודות מסוכנים, איומים ברשת או מצוקה של חבר/ה עלולות לעורר סיפורים אמיתיים; הדגישו שזה לא 'הלשנה' לפנות למבוגר/ת, כבדו את זכות ה'עובר', ואם עולה חשש אמיתי – פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

🤍 פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים. אנחנו לא מאבחנים – מקשיבים ומפנים.

כל הקלפים ושאלות ההעמקה

#	קלף	העמקה (חט״ע)
1	מה היית עושה אם מצאת שטר של 100 שקלים במסדרון ריק, ואף אחד לא ראה?	האם התשובה הייתה משתנה אם היה זה ארנק עם תעודה? למה?
2	חבר/ה קרוב/ה מבקש/ת להעתיק ממך במבחן חשוב. מה תעשה/י, ומה תגיד/י?	איך אפשר לעזור באמת לחבר/ה בלי לסכן את שניכם?
3	בקבוצת הכיתה מישהו מעלה בדיחה פוגענית על תלמיד/ה. מה היית עושה?	מה ההבדל בין לשתוק, להגיב בקבוצה, לפנות בפרטי או לפנות למבוגר/ת?
4	חבר/ה מספר/ת לך סוד שמסכן אותו/ה ומבקש/ת שלא תגלה/י לאף אחד. מה תעשה/י?	כשסוד מסכן מישהו, הדבר הנכון הוא לספר למבוגר/ת שסומכים עליו/ה – למה זו לא בגידה?
5	את/ה רואה שתלמיד/ה חדש/ה יושב/ת לבד בהפסקה כבר שבוע. מה היית עושה?	מה עוצר אותנו לפעמים מלהזמין מישהו להצטרף?
6	הקופאי/ת נתן/ה לך עודף גדול מדי. היית חוזר/ת להחזיר?	האם זה משנה אם מדובר בחנות גדולה או בדוכן קטן?
7	מה היית עושה אם שמעת שחברים מתכננים 'מתיחה' שעלולה להשפיל מישהו?	איך עוצרים מתיחה בלי להפוך ל'הורס/ת המסיבה'?
8	שברת בטעות משהו של חבר/ה, ואף אחד לא יודע שזה את/ה. מה תעשה/י?	מה קשה יותר: להודות בטעות או לחיות עם הסוד?
9	המורה האשים/ה אותך בהפרעה שלא את/ה עשית, ואת/ה יודע/ת מי כן. איך תגיב/י?	איך מגינים על עצמנו בלי 'להלשין' – והאם זו בכלל הלשנה?
10	חבר/ה שלך מצלם/ת מישהו במצב מביך ורוצה להפיץ. מה תגיד/י לו/לה?	מה האחריות של מי שרק מקבל/ת את הסרטון ומעביר/ה הלאה?
11	מה היית עושה אם ההורים של חבר/ה שאלו אותך איפה הוא/היא היה/תה אתמול, ואת/ה יודע/ת שהוא/היא שיקר/ה להם? **חט״ע**	מתי נאמנות לחבר/ה מתנגשת עם הצורך לשמור על/יו/ה?
12	קיבלת בטעות את התשובות למבחן מראש. מה תעשה/י איתן?	האם זה משנה אם כל הכיתה כבר ראתה אותן?
13	מה היית עושה אם כולם בקבוצה מחליטים להחרים מישהו, ואת/ה לא מסכים/ה?	כמה אומץ צריך כדי להיות הראשון/ה שאומר/ת 'אני לא בעניין'?
14	חבר/ה מבקש/ת שתכתוב/י בשבילו/ה עבודה, ומציע/ה לשלם לך. מה תענה/י?	איפה עובר הגבול בין עזרה לבין עשייה במקום מישהו?
15	ראית חבר/ה גונב/ת משהו קטן מחנות. מה היית עושה? **חט״ע**	האם שתיקה הופכת אותנו לשותפים? למה כן או לא?
16	מצאת טלפון נעול על ספסל בפארק. מה הצעד הראשון שלך?	איך היית רוצה שמישהו ינהג אם זה היה הטלפון שלך?
17	חבר/ה אומר/ת שהוא/היא 'כבר לא רוצה לחיות' – בצחוק או ברצינות. מה תעשה/י? **חט״ע**	גם כשנדמה שזה בצחוק, הדבר הנכון הוא לספר מיד למבוגר/ת שסומכים עליו/ה – יועצת או נאמני החוסן. למה

		חשוב לא לחכות?
18	הבטחת לבוא ליום ההולדת של חבר/ה, ואז קיבלת הזמנה למשהו שהרבה יותר מתחשק לך. מה תעשה/י?	מה המחיר של הפרת הבטחה קטנה, ומה המחיר של לוותר?
19	המורה טעה/תה בבדיקה ונתן/ה לך עשר נקודות יותר. היית מספר/ת?	האם התשובה משתנה אם הטעות הייתה לרעתך?
20	חבר/ה רוצה להעלות לרשת תמונה קבוצתית שבה את/ה נראה/ית רע. איך תגיב/י?	איך מבקשים להוריד תמונה בלי לריב?
21	מה היית עושה אם שמעת מבוגר/ת מדבר/ת בגסות לעובד/ת ניקיון בבית הספר? חט״ע	האם לנוער מותר, ואפילו כדאי, להעיר למבוגרים? איך עושים את זה בכבוד?
22	שני חברים טובים שלך רבו, וכל אחד מבקש שתהיה/י בצד שלו. מה תעשה/י?	האם אפשר להישאר נאמן/ה לשניהם? איך?
23	מצאת בטעות את הסיסמה של חבר/ה. היית מציץ/ה, מספר/ת לו/לה או שותק/ת?	מה ההבדל בין סקרנות לבין פגיעה בפרטיות?
24	ביקשו ממך לשקר להורים 'רק הפעם' כדי לחפות על חבר/ה. מה תגיד/י? חט״ע	מתי שקר קטן מוביל לבעיה גדולה? תנו דוגמה.
25	קבוצה מהשכבה מתכננת לברוח משיעור, ומזמינה גם אותך. מה תחליט/י, ועל סמך מה?	מה היה עוזר לך לסרב בלי להרגיש 'חנון/ית'?
26	שמת לב שחבר/ה כבר כמה שבועות לא אוכל/ת בהפסקות ונראה/ית עצוב/ה. מה תעשה/י?	למה כדאי לשתף מבוגר/ת שסומכים עליו/ה גם כשלא בטוחים שיש בעיה?
27	זכית בפרס בזכות עבודה קבוצתית, אבל רק השם שלך הוזכר. מה תעשה/י?	מה זה אומר על אדם כשהוא משתף בהצלחה?
28	מה היית עושה אם בן/בת משפחה ביקש/ה ממך לשמור סוד מההורים? חט״ע	אילו סודות בסדר לשמור, ואילו חייבים לשתף?
29	חבר/ה ביקש/ה ממך לצלם צילום מסך משיחה פרטית של מישהו אחר ולשלוח לו/לה. מה תענה/י?	מה ההבדל בין שיחה פרטית לבין 'מידע ציבורי' ברשת?
30	את/ה בתור ארוך וראית מבוגר/ת מאוד שמתקשה לעמוד. מה היית עושה?	למה לפעמים אנחנו רואים ולא פועלים?
31	כל החברים קונים משהו יקר שאין לך כסף בשבילו. איך תתמודד/י?	מה עוזר לעמוד מול לחץ חברתי שקשור לכסף?
32	ראית ברשת סרטון שנראה מזויף ומכפיש מישהו מהשכבה. מה תעשה/י? חט״ע	מה האחריות שלנו כשאנחנו רואים מידע שקרי מתפשט?
33	במשחק כדור, הקבוצה שלך מנצחת בזכות טעות שופט שרק את/ה ראית. היית אומר/ת?	האם ניצחון כזה שווה משהו בעיניך?
34	חבר/ה מספר/ת שמישהו מאיים עליו/ה ברשת, ומבקש/ת לא לספר. מה תעשה/י?	גם כאן, לספר למבוגר/ת שסומכים עליו/ה הוא הצעד הנכון – איך אפשר לעשות זאת יחד עם החבר/ה?
35	מה הדילמה הכי קשה שהייתה לך השנה, בלי לפרט שמות? (מותר להגיד 'עובר') חט״ע	מה עזר לך להחליט, ומה היית עושה אחרת היום?

36	כשאני לא בטוח/ה מה נכון לעשות, השאלה שאני שואל/ת את עצמי היא...	האם יש 'מבחן' פשוט שעוזר לבחור נכון? מה שלך?

דף תלמיד – דילמות

שם: _____ כיתה: _____

בחרו שלושה קלפים מהשיחה היום, וכתבו תשובה קצרה לכל אחד.

קלף 1: _____

קלף 2: _____

קלף 3: _____

💬 **משפט ששמעתי היום מחבר/ה ונגע בי:**

מותר לא לענות על שאלה. 🤍 פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים

דף תלמיד – עולים 🌍

קִרְאוּ, עֲנוּ בִּמְשְׁפָּט אֶחָד. Read and answer • Прочитайте и ответьте

שְׁאֵלָה	English / Русский	תְּשׁוּבָה
מָצָאתָ / מָצָאת כֶּסֶף. מָה תַּעֲשֶׂה / תַּעֲשִׂי?	You found money. What will you do? Ты нашёл / нашла деньги. Что ты сделаешь?	
חָבֵר רוֹצֶה לְהַעְתִּיק בַּמִּבְחָן. מָה תַּגִּיד / תַּגִּידִי?	A friend wants to copy in the test. What will you say? Друг хочет списать на контрольной. Что ты скажешь?	
יֶלֶד יוֹשֵׁב לְבַד. מָה תַּעֲשֶׂה / תַּעֲשִׂי?	A child sits alone. What will you do? Ребёнок сидит один. Что ты сделаешь?	
שָׁבַרְתָּ / שָׁבַרְתְּ מַשֶּׁהוּ. תְּסַפֵּר / תְּסַפְּרִי?	You broke something. Will you tell? Ты что-то сломал / сломала. Ты расскажешь?	
מִישֶׁהוּ צוֹחֵק עַל יֶלֶד. מָה תַּעֲשֶׂה / תַּעֲשִׂי?	Someone laughs at a child. What will you do? Кто-то смеётся над ребёнком. Что ты сделаешь?	
חָבֵר מְסַפֵּר סוֹד מְסֻכָּן. לְמִי תְּסַפֵּר / תְּסַפְּרִי?	A friend tells a dangerous secret. Whom will you tell? Друг рассказал опасный секрет. Кому ты скажешь?	

דף תלמיד – חנ"מ 🖼️

מקיפים את התמונה שמתאימה לי.

	מצאתי כסף. מה אני עושה? ◯ נותן/ת למורה ◯ שומר/ת ◯ שואל/ת של מי
	חבר רוצה להעתיק. מה אני אומר/ת? ◯ לא ◯ אעזור אחר כך ◯ אשאל מורה
	ילד/ה לבד בהפסקה. מה אני עושה? ◯ מזמין/ה ◯ מחייך/ת ◯ קורא/ת למורה
	שברתי משהו. מה אני עושה? ◯ מספר/ת ◯ מבקש/ת סליחה ◯ מתקן/ת
	צוחקים על ילד/ה. מה אני עושה? ◯ אומר/ת די ◯ עוזר/ת לו/לה ◯ קורא/ת למבוגר
	סוד מסוכן. למי אני מספר/ת? ◯ מורה ◯ הורה ◯ יועצת

🪪 כרטיסי יציאה – ⚖️ דילמות

🪪 כתבו: 'כשאתלבט בפעם הבאה מה נכון לעשות, אשאל את עצמי...'

שם (לא חובה): _____

🪪 כתבו: 'כשאתלבט בפעם הבאה מה נכון לעשות, אשאל את עצמי...'

שם (לא חובה): _____

🪪 כתבו: 'כשאתלבט בפעם הבאה מה נכון לעשות, אשאל את עצמי...'

שם (לא חובה): _____

🪪 כתבו: 'כשאתלבט בפעם הבאה מה נכון לעשות, אשאל את עצמי...'

שם (לא חובה): _____